

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Saksbehandler: Marie Skoie
Direkte tlf.: +47 21 04 59 49

Vår ref.: 16/674-2
Deres ref.:

Vår dato: 30.05.2016
Deres dato:

Norsk kulturråds innspill til NOU 2015: 7 Assimilering og motstand

Vi viser til høringsbrev av 30.11.2015 om utredningen *Assimilering og motstand – Norsk politik overfor taterne/romanifolket fra 1850 til i dag*. Kulturrådet har vært sterkt involvert i arbeidet knyttet til formidling av taterne/romanifolkets kultur, og vi har derfor lest utredningen med stor interesse. Kulturrådet har gitt støtte til flere prosjekter knyttet til taterne/romanifolket både over avsetninger i Norsk kulturfond og gjennom prosjektstøtte til museer.

Høringsbrevet ber om synspunkter på utvalgets anbefalinger og hvordan de bør følges opp. Vi vil i dette høringssvaret konsentrere oss om anbefalingene som omhandler tillit mellom romanifolket/taterne og myndighetene, kunnskapsøkning og forebygging av diskriminering. Kommentarene vil bli gitt i lys av Kulturrådets aktivitet på kulturfeltet generelt og museene spesielt.

Kulturrådet og museene

Urbefolkning og nasjonale minoriteter har lenge vært et prioriterte felt i museumspolitikken og kommer tilsyne i NOU 1996:7 *Museum, Mangfald, minne møtestad*. Dette er videreført i St. meld. Nr 49 (2008-2009) *Framtidens museum*, der rammekonvensjonen er gitt stor plass som en sentral del av fornyelse og samfunnrollen: *Museene er tillagt en sentral rolle i oppfølgingen og realiseringen av de kultur- og minoritetspolitiske rettighetene og forpliktelsene som følger av minoritetsspråkpakten og rammekonvensjonen.*¹ På museumsfeltet har Kulturrådet og tidligere ABM-utvikling / Norsk museumsutvikling (NMU) fulgt opp denne prioriteringen med prosjektstøtte, konferanser, informasjon og i tett samarbeid med minoritetene og museene. I mange år ble prosjektmidlene utlyst med klart ønske om søknader på minoritetsfeltet, og det ble bevilget betydelige summer til museer som formidlet taternes/romanifolkets historie. I dag ivaretas dette arbeidet blant annet gjennom museumsprogrammer. Flere museer er viktige samarbeidsaktører for taterne og har vunnet tillit i mange miljøer.

¹ St. meld. Nr 49 (2008-2009) *Framtidens museum* s.127

Kulturrådet (og tidligere ABM-utvikling) har siden 90-tallet vært involvert i dokumentasjons- og utstillingsprosjektet Latjo Drom på Glomdalsmuseet. Vi mener at dette prosjektet har hatt stor betydning både for gruppen selv og som en kulturpolitisk historisk hendelse. Utstillingen er blant de første i Norge som presenterer taterne/romanifolkets kultur og historie, og som er laget i samarbeid med minoriteten selv. De involverte har opparbeidet seg erfaringer i relasjonelle prosesser og tillitsbygging, og prosjektet benyttes ofte som et eksempel for andre kulturinstitusjoner som arbeider med minoriteter og minoritetshistorie. Latjo Drom er i så måte et foregangsprosjekt som har bidratt til å danne et grunnlag for mangfoldsarbeidet i kulturfeltet.

Samme året som utstillingen åpnet ble det etablert et faglig museumsnettverk for minoriteter og kulturelt mangfold (Mangfoldsnettverket) der 18 museer deltok. Nettverket er fortsatt i full aktivitet og Glomdalsmuseet har vært en viktig bidragsyter i det faglige arbeidet.

Vi mener det er viktig å bygge videre på den kompetansen som allerede er tilstede i Mangfoldsnettverket, prosjektet Latjo Drom og andre kulturprosjekter når tillit skal bygges og involveringsprosesser igangsettes. Vi kan opplyse at Glomdalsmuseet i 2015 ble tildelt prosjektmidler over kulturrådets samfunnsrolleprogram til fornying av utstillingen Latjo Drom. Utstillingen skal nå gjøres mer levende og autodidakt slik at det blir lettere å besøke utstillingen uten omviser. Spesielt er det delen som omhandler romanifolket/taterne og storsamfunnet som skal fornyes med effekter som engasjerer og virkeliggjør overgrepene som ble gjort mot gruppen. Endringene skjer i samarbeid med representanter fra gruppen og etter de involvertes ønske. Prosjektet innvolverer i tillegg fire ulike formidlingsopplegg med kompetansebygging som mål.

Immateriell kulturarv

Vi ønsker også å gjøre oppmerksom på at Kulturrådet har et nasjonalt ansvar for å iverksette tiltak knyttet til UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven. Med immateriell kulturarv mener vi i denne sammenhengen praksis, uttrykk, kunnskap og ferdigheter som samfunn, grupper, og i noen tilfeller, enkeltpersoner anerkjenner som en del av sin kulturarv. Immateriell kulturarv finner vi innenfor muntlige tradisjoner og uttrykk, utøvende kunst, sosiale skikker, ritualer og høytider, kunnskap om naturen og tradisjonelt håndverk.

I St.prp 73 (2005-2006) «Om samtykke til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven» blir det påpekt at de nasjonale minoritetene, sammen med vår samiske urbefolkning, har et spesielt behov for å ivareta den immaterielle kulturarven.

Kulturrådet følger opp dette arbeidet og hadde senest høsten 2015 dialogmøte på Glomdalsmuseet der Landsorganisasjonen for romanifolket, Romanifolkets riksforbund og Taternes Landsforening var representert. Av kulturverninstitusjoner deltok Akershusmuseet, Glomdalsmuseet, Haugalandmuseene, Østfoldmuseene og Oslo byarkiv foruten Kulturrådet. Vi mener at videreføring

og styrking av dette arbeidet er av stor betydning for å styrke tilliten mellom romanifolket og myndighetene.

Andre kulturprosjekter

Vi kan lese i utredningen at Latjo Drom-utstillingen er viktig for formidlingen av taternes/romanifolkets kulturarv, men at den ikke er tilstrekkelig. Det ønskes mer formidling av historie og kultur i flere deler av landet, blant annet kystkulturen til de båtreisende på Sørlandet og Vestlandet, og at tiltakene må sikre medbestemmelse for taterne og romanifolket. Kulturrådet er enig i dette, og vil samtidig påpeke at det eksisterer andre betydelige formidlingstiltak om taterne/romanifolket som ikke nevnes i utredningen.

I denne sammenhengen vil vi spesielt trekke fram dokumentasjons- og formidlingsarbeidet som er gjort ved Haugalandmuseene gjennom prosjektene *Romanifolkets kulturminner*, *Båtreisende på vestlandet* og *Fra havn til havn*. Prosjektene har dokumentert romanifolkets historie langs kysten gjennom intervjuer og innsamling av fotografier og gjenstander. Et annet prosjekt verdt å nevne er *Reisendekartet*, et prosjekt der tre foreninger for romanifolket/taterne fra Norge og Sverige og fem museer fra begge land, deriblant Østfoldmuseene, arbeider viser romanifolket/taternes kultur og historie. Fokuset har vært rettet mot faste kulturminner og fortellingene rundt disse.

Dette er eksempler på kunnskapsmiljøer som i lengre tid har arbeidet med å bygge tillit mellom minoritet og majoritet, øke kunnskapen og ikke minst forebygge diskriminering av romanifolket/taterne. Vi mener det vil være hensiktsmessig å bygge videre på disse og andre institusjoner som har opparbeidet seg kompetanse på feltet. Kulturrådet vil fortsatt ha en tydelig aktivitet på området.

Vi ønsker utredningen velkommen og ser frem til oppfølgingen av den.

Med hilsen

Espen Hernes
fungerende avdelingsdirektør

Marie Skoie
fungerende seksjonsleder

Godkjent og ekspedert elektronisk